

Tomasz Gutowski

BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE W POLSCE JAKO JEDNA Z FORM MIĘDZYNARODOWEGO PRZEPIYU KAPITAŁU

STRESZCZENIE

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne stanowią obecnie jedną z najważniejszych form międzynarodowego przepływu kapitału. W zglobalizowanej, otwartej gospodarce przepływ ten jest jednym z warunków wzrostu gospodarczego, przyczyniając się jednocześnie do zwiększenia zamożności i rozwoju społeczeństw. Niestety z uwagi na różnorodne uwarunkowania inwestowanie w postaci BIZ nie jest równomiernie rozłożone wśród krajów świata. Nie każda gospodarka jest w stanie przyciągnąć zagraniczny kapitał, ale często też kapitał ten jest niechętny do znalezienia swojego miejsca w konkretnej gospodarce. Czas więc podjąć próby niwelowania wszelkich barier pozyskiwania kapitału oraz tworzenia atrakcyjnych możliwości i sposobów korzystania z jego międzynarodowego charakteru. Celem artykułu jest przybliżenie istoty bezpośrednich inwestycji zagranicznych, jako jednej z form międzynarodowego przepływu kapitału, dokonanie analizy potencjalnych barier oraz szans ich pozyskania oraz wskazanie ważności BIZ w kształtowaniu „siły” współczesnej polskiej gospodarki.

Słowa kluczowe: bezpośrednie inwestycje zagraniczne, rozwój gospodarczy, przepływ kapitału.

Wstęp

Współczesny rynek, którego efekty oddziaływania obserwować można każdego dnia, znacznie różni się od tego rynku, na którym jeszcze nie tak dawno realizowane były transakcje gospodarcze. Zwiększona liczba klientów, odnotowane zmiany w zakresie ich preferencji, wielość funkcjonujących podmiotów gospodarczych, zdobywanie przez nie coraz większego udziału w światowym rynku – to jedynie niektóre elementy znacznie zmieniające się w czasie. Obserwowany proces globalizacji gospodarki powoduje ponadto, iż współczesna gospodarka

z każdym dniem nabiera coraz większego tempa w zakresie własnego rozwoju. Rozwój ten nie zawsze jest równomierny, a w odniesieniu do wielu gospodarek świata często bywa znacznie ograniczony. Przyczynami ograniczeń są m.in. rozprzestrzeniające się gwałtownie we współczesnym świecie kryzysy gospodarcze i finansowe oraz realizowana w poszczególnych krajach polityka gospodarcza. Spowolnienie, a nawet zaprzestanie własnego rozwoju, ma również miejsce w przypadku zaangażowania się, czy też udziału kraju w konfliktach zbrojnych. Wszystkie te zjawiska są zwykle trudne do przewidzenia a nierzadko niemożliwe do szybkiego wyhamowania czy też zatrzymania. Rozprzestrzenianie się w światowej gospodarce niepewności powoduje postrzeganie wielu spraw inaczej niż miało to miejsce jeszcze na początku wieku.

1. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w literaturze przedmiotu

Jedną z zasadniczych sił powodujących, że w stabilnych warunkach gospodarczych kraj może się rozwijać, jest międzynarodowy przepływ kapitału. Obecna faza w procesie przepływu kapitału w skali międzynarodowej charakteryzuje się przepływami, zarówno trwałymi, jak i tymczasowymi. Istotną cechą tego procesu jest dominująca rola korporacji transnarodowych. Międzynarodowe przepływy kapitału dokonują się w różnych warunkach i sytuacjach, które wpływają na znaczne zróżnicowanie ich form. Rozróżnić można następujące formy migracji kapitału: bezpośrednie inwestycje zagraniczne (*Foreign Direct Investment*), zagraniczne inwestycje portfelowe (*Portfolio Investment*) oraz kredyty międzynarodowe (*International Loans*) [Jaworek 2006: 7].

Zgodnie z definicją Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju oraz Międzynarodowego Funduszu Walutowego z bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi (BIZ) mamy się do czynienia wówczas, gdy rezydent jednej gospodarki, zwany inwestorem bezpośrednim uzyskuje trwałą korzyść z zainwestowanego kapitału, z jednostki znajdującej się w innym państwie niż kraj pochodzenia inwestora. We wspomnianej definicji, należy zwrócić uwagę na pojęcie „trwałej korzyści”, która wskazuje na długookresowy związek pomiędzy przedmiotem inwestycji a inwestorem, który posiada znaczący wpływ na zarządzanie przedsiębiorstwem. W definicji zwraca się ponadto uwagę na progowy poziom udziału w przedsiębiorstwie, który umożliwia inwestorowi skutecznie wpływać na decyzje firmy, a jest nim 10% akcji zwykłych lub głosów. Wielkość ta uważana jest za wystarczającą ze względu na bardzo duże rozszczępienie udziałów pomiędzy różnych indywidualnych inwestorów. Bezpośredniość inwestycji zagranicznych polega na tym, że środki kapitałowe lokowane są tylko w walory przedsiębiorstw, a nie innych podmiotów, na przykład samorządów lokalnych, czy też innych instytucji wspomagających funkcjonowanie i rozwój podmiotów gospodarczych. Inwestowanie bezpośrednio ma więc charakter udziałowy, pozwalający na partycypowanie inwestora w zarządzaniu, własności i wyniku finansowym przedsiębiorstwa. Potwierdzeniem tych spostrzeżeń jest pojęcie bezpośrednich inwestycji

zagranicznych stworzone przez W. Karaszewskiego. Twierdzi on, że „bezpośrednie inwestycje zagraniczne to lokaty kapitału dokonywane poza granicami kraju inwestora dla podjęcia tam działalności gospodarczej od podstaw lub nabycia praw własności dla istniejącego przedsiębiorstwa w skali umożliwiającej bezpośredni udział w zarządzaniu” [Karaszewski, 2001: 18]. Inwestorem może być osoba fizyczna, inkorporowane lub nieinkorporowane przedsiębiorstwo państwowe lub prywatne, grupa takich przedsiębiorstw lub grupa osób fizycznych. Na tej podstawie stwierdzić można, że realizacja BIZ przyjmuje charakter trwałej, długoterminowej lokaty, z której inwestor spodziewa się uzyskania większych korzyści, niż mógłby osiągnąć przy innym sposobie inwestowania.

Kapitał inwestycji bezpośrednich obejmuje kapitał podstawowy, wnoszony w postaci pieniężnej oraz aport rzeczowy, dopłaty do kapitału, reinwestowane zyski (część zysku, która pozostaje w przedsiębiorstwie bezpośredniego inwestowania) oraz inne należności i zobowiązania związane z zadłużeniem między przedsiębiorstwami powiązаныmi kapitałowo (głównie kredyty inwestorów).

W praktyce gospodarczej wykształciło się wiele form BIZ. Najważniejsze z nich to inwestycje typu *greenfield* oraz inwestycje w postaci fuzji i przejęć. Pierwsze z wymienionych są charakterystyczne dla krajów rozwijających się. Są to projekty realizowane przez inwestora od podstaw czyli takie, które zwykle wiążą się z budową zakładu produkcyjnego, utworzeniem filii handlowej, konsultanckiej czy też biura prawnego. Zgodnie z zaleceniami OECD, do bezpośrednich inwestycji zagranicznych są również wliczane ewentualne późniejsze transakcje kapitałowe, dokonywane między inwestorem bezpośrednim a przedsiębiorstwem bezpośredniego inwestowania. Zaliczane do nich są więc zakupy kolejnych akcji lub udziałów przedsiębiorstwa bezpośredniego inwestowania, reinwestowanie dochodów w takim przedsiębiorstwie oraz pożyczki i kredyty.

Inwestycje w postaci fuzji i przejęć dominują w krajach rozwiniętych i następują najczęściej poprzez nabycie kontrolnego pakietu akcji przez jeden podmiot w drugim (przejęcie), lub wspólną decyzję obu podmiotów o połączeniu (fuzja). Przejęcie przedsiębiorstwa przez inwestora zagranicznego realizowane jest poprzez zakup akcji lub majątku w rozmiarach wystarczających do przejęcia kontroli lub/i zarządzania w przejmowanym podmiocie gospodarczym. Może to nastąpić m.in. poprzez zakup istniejących akcji lub udziałów przedsiębiorstwa, uczestnictwo w podniesionym kapitale własnym w przedsiębiorstwie, wystąpienie ze spółki wspólnika przez umorzenie kapitału, co może skutkować objęciem kontroli nad przedsiębiorstwem przez pozostałych właścicieli, lub też zawianiem wspólnego przedsięwzięcia, polegającego na tym, że w wydzielonych przez obu partnerów aktywach tworzy się wspólne przedsiębiorstwo, przy czym jeden z nich obejmuje pozycję akcjonariusza lub udziałowcy większościowego. Fuzja przedsiębiorstw polega natomiast na połączeniu podmiotów gospodarczych z różnych krajów, w wyniku czego zwykle dochodzi do stworzenia nowego przedsiębiorstwa. W wyniku fuzji każde z nich traci swoją odrębność i osobowość. Cechą fuzji jest więc dobrowolne działanie partnerów, zwykle podobnej wielkości. Czasami występuje zróżnicowanie wielkościowe przedsiębiorstw,

wówczas zasadniczym celem utworzenia fuzji dla większego podmiotu może stać się chęć dostępu do rynku, na którym działalność do tej pory prowadził mniejszy podmiot. W zamian za posiadane wcześniej walory spółki, właściciele łączących się spółek otrzymują akcje lub udziały nowo utworzonego przedsiębiorstwa [Fuzje i przejęcia, 2009: 24 i n.; Gutowski 2013: 42–44].

Oddziaływanie BIZ na funkcjonowanie przedsiębiorstw rozpatrywać można z dwóch różnych punktów widzenia. Z jednej strony można mówić o efektach inwestycji zagranicznych dla przedsiębiorstw, w których takie inwestycje mają lub miały miejsce. Z drugiej strony, nie bez znaczenia pozostaje fakt siły i sposobu oddziaływania BIZ na inne podmioty obecne na rynku, na którym te inwestycje są realizowane. Rozpatrując pierwszą z wymienionych sytuacji należy zwrócić uwagę na cel przyświecający inwestorowi. Lokuje on swój kapitał w celu dalszego rozwoju przedsiębiorstwa, w którym staje się jednym z głównych lub głównym właścicielem. Nabywając lub łącząc się z przedsiębiorstwami prowadzącymi działalność na obcych rynkach lub dokonując tam inwestycji typu *greenfield*, przedsiębiorstwo inwestujące czerpie znaczące profity. Do najważniejszych z nich należy dostęp do nowych źródeł surowców, możliwość pozyskania pracowników oraz uzyskanie dostępu do nowych rynków zbytu. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne umożliwiają inwestorowi uniknięcie nadmiernych kosztów transportu swoich produktów za granicę, dzięki czemu możliwe jest uniknięcie opłat celnych i innych barier handlowych. Nie bez znaczenia pozostaje również w przypadku takiej działalności brak występowania różnic kursowych.

Rozwój przedsiębiorstwa poprzez realizację BIZ wywołuje zmiany w jego strukturze organizacyjnej, co w konsekwencji przyczynia się do przeprowadzenia zmian w systemie zarządzania podmiotem gospodarczym i zastosowania takiego systemu, który z punktu widzenia rozszerzonego zakresu działalności okaże się najbardziej korzystny. Kolejnym pozytywnym efektem realizowania BIZ w przedsiębiorstwach jest wykorzystanie tzw. efektów skali. Powoduje to możliwość generowania niższych, niż konkurenci występujący na tym rynku, kosztów działalności.

Oddziaływanie bezpośrednich inwestycji zagranicznych jest również widoczne w odniesieniu do rynku, na którym są one realizowane. Wejście na rynek nowego konkurenta powoduje nasilenie konkurencji na tym rynku. Z uwagi na siłę podmiotów inwestujących, wynikającą chociażby z faktu, iż przed podjęciem decyzji o realizowaniu BIZ stały się one podmiotami dominującymi na macierzystym rynku, owo nasilenie konkurencji jest bardzo poważne. Oznacza to również, że wchodzący na rynek nowy konkurent jest przedsiębiorstwem silnie rozwiniętym, które będzie zdolne do zastosowania nowych, często nieznanym innym podmiotom rozwiązań w zakresie technologii i osiągnięć w kraju inwestycji, m.in. dzięki temu, niskie koszty produkcji. Przedsiębiorstwo inwestujące jest w stanie osiągnąć znaczną przewagę konkurencyjną nad lokalnymi konkurentami, doprowadzając często do marginalizacji ich dotychczasowego znaczenia na rynku. Szansą rozwoju dla lokalnych przedsiębiorstw może okazać się sposobność do wykorzystania dostępu do tańszych, wysokiej jakości półproduktów,

które następnie mogą być dalej przetwarzane i dystrybuowane. Napływ BIZ, przejawiający się m.in. w uzgodnionym przejęciu przez konkurenta „z zewnątrz” lokalnego przedsiębiorstwa, może spowodować dołączenie go do silniejszej międzynarodowej grupy kapitałowej, co łączyć się będzie z zastosowaniem nowych, bardziej efektywnych metod organizacji i zarządzania, otwarciem dostępu do zaawansowanych technologii czy też wykorzystaniem efektów związanych ze sferą badawczo-rozwojową. W takiej sytuacji przejęte przedsiębiorstwo lokalne zwiększy swoją pozycję konkurencyjną na rynku, a w niektórych przypadkach może uchronić przedsiębiorstwo przed upadkiem lub likwidacją.

2. Bariery w pozyskiwaniu bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce

Analizy barier napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych podejmowane są w literaturze bardzo często. Niełatwo jest określić siłę wpływu określonych barier na konkretną wartość inwestycji realizowanych w danym kraju. Warto jednak zastanowić się nad czynnikami, które w negatywny sposób wpływają na pozyskanie bezpośrednich inwestycji zagranicznych w danym roku i są „przenoszone” na kolejne lata rozwoju gospodarki. Wydaje się, że to właśnie tym, powtarzającym się barierom, warto poświęcić więcej uwagi i zastanowić się nad realnymi możliwościami ich ograniczania.

W raportach przygotowywanych corocznie przez Polską Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych (PAIiIZ)¹ bariery w napływie bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski zostały zidentyfikowane głównie na podstawie bezpośrednich doświadczeń w obsłudze zagranicznych inwestorów oraz w ramach działań z zakresu opieki poinwestycyjnej, prowadzonej wobec podmiotów zagranicznych obecnych w Polsce, jak również przy wsparciu kancelarii prawnych oraz stowarzyszeń branżowych współpracujących z Agencją. Na uwagę zasługują wiodące tematy powtarzające się w kolejnych raportach. Dotyczą one m.in. Specjalnych Stref Ekonomicznych, funduszy strukturalnych, grantów rządowych w ramach systemu wspierania inwestycji o szczególnym znaczeniu dla gospodarki polskiej oraz barier związanych z terenami inwestycyjnymi oraz procesem budowlanym. W raporcie z grudnia 2011 roku została zawarta dodatkowo analiza barier związanych z rynkiem pracy i prawem podatkowym².

W najnowszym dostępnym opracowaniu pt. „Bariery w napływie bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski”, które opiera się na stanie prawnym aktualnym na dzień 11 grudnia 2015 roku autorzy zwracają uwagę na grupy barier związanych z następującymi aspektami:

¹ Obecnie Polska Agencja Inwestycji i Handlu.

² W artykule zawarta została analiza barier w napływie BIZ do Polski, bazująca na raportach publikowanych przez PAIiIZ w ostatnich miesiącach 2010, 2011, 2013 i 2015 roku.

- system wsparcia dla inwestycji zagranicznych w ramach „Programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011–2020”,
- kształcenie zawodowe,
- prawo podatkowe oraz
- prawo zamówień publicznych, prawo budowlane, sądownictwo, kontrola ze strony administracji, współpraca i dialog na linii podmiot prywatny – organ publiczny.

W zakresie barier dotyczących systemu wsparcia dla inwestycji w ramach „Programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011–2020” autorzy publikacji – bazując na zdaniu inwestorów – zwracają uwagę na ograniczenie możliwego wsparcia tylko do siedmiu priorytetowych sektorów. Inwestorzy wskazują, iż zakres sektorowy Programu powinien zostać rozszerzony i obejmować również inne sektory, w tym drzewny, meblarski czy okolicznościowy. Podkreślają jednak, że zmiana Programu, polegająca na wprowadzeniu do Programu sektora spożywczego przyspieszyła podejmowanie decyzji przez inwestorów właśnie dla tej branży, przyczyniając się jednocześnie do zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej Polski.

Drugą nie mniej ważną barierą okazało się ograniczenie czasowe budżetu do roku 2020. W związku z tym, że Program obowiązuje do końca 2020 roku okres jego obowiązywania zaczyna być niedostosowany do nowych inwestycji, których horyzont czasowy wykracza poza 2020 rok. Uznając obowiązujące realia inwestorzy rekomendują rozszerzenie katalogu wspieranych sektorów oraz wydłużenie funkcjonowania Programu po tym roku.

Istotną niedogodnością w pozyskiwaniu kapitału okazał się niedostatek działań podejmowanych w zakresie szkolnictwa zawodowego. Inwestorzy wskazują, że poszukując pracowników napotykać na trudności z rekrutacją osób o odpowiednich kwalifikacjach. Podnoszą, że sytuacja ta corocznie ulega pogorszeniu ze względu na problemy w zatrudnianiu w Polsce pracowników z Ukrainy. Jak piszą autorzy opracowania „problem z kształceniem zawodowym dotyczy przede wszystkim wykwalifikowanych pracowników – absolwentów szkół technicznych zawodowych lub średnich, pomimo ogromnej podaży usług edukacyjnych i szkoleniowych oraz możliwości współpracy szkół ponadgimnazjalnych z przedsiębiorcami” [*Barьеры в наплыве непосредственных инвестиций...*, 2015: 20]. Trudnym do akceptacji jest fakt, że poziom kwalifikacji młodych osób wkraczających na rynek pracy nie odpowiada zapotrzebowaniu pracodawców. Dotyczy to również kadry wyższego szczebla w przypadku, których problemem okazuje się nie tylko brak odpowiedniego wykształcenia ale np. brak znajomości języków obcych, kompetencji miękkich, znajomości tematyki finansowej czy umiejętności obsługi klienta. W zakresie pokonania tych barier wskazane byłoby wprowadzenie – oprócz przeprowadzenia koniecznych zmian w przepisach prawa – aktywnego doradztwa zawodowego na poziomie gimnazjalnym prowadzonego przez przygotowanych w tym zakresie pedagogów i doradców. Zwrócono również uwagę na zwiększenie efektywności kształcenia zawodowego poprzez uprządkowanie

dualnej nauki zawodu, zmianę w zakresie programów kształcenia, przekwalifikowania i doskonalenia nauczycieli zawodu, co mogłoby przyczynić się do podwyższenia jakości kształcenia w kontekście standardu nauczania w szkołach zawodowych.

Ciekawe wnioski z przeprowadzonych analiz są związane z systemem podatkowym. Zarzuty inwestorów w tym zakresie w Polsce w większości nie dotyczą wysokości opodatkowania, lecz skomplikowanych i niejednoznacznych przepisów oraz odmiennych interpretacji podatkowych w takich samych stanach faktycznych. Zasadnicze uwagi dotyczyły rozliczania kosztów związanych z korzystaniem z samochodów służbowych przez pracowników, możliwości jednorazowego rozliczania straty podatkowej z lat ubiegłych, brak scentralizowanej bazy interpretacji prawa podatkowego w zakresie podatków lokalnych oraz długiego okresu oczekiwania na zwrot podatku VAT.

Wśród barier, silnie podkreślanych przez inwestorów istnieją również te związane z procedurami wydawania pozwoleń na budowę. Podstawowe zarzuty wobec procedur dotyczą braków planów zagospodarowania przestrzennego, co sprawia że uzyskiwanie pozwoleń jest bardziej uciążliwe i zajmuje dodatkowy czas. Inwestorzy podkreślają również znaczną liczbę wymogów koniecznych do spełnienia przed etapem budowy, i po nim. Określono, że w zależności od miasta cały proces budowlany składa się z kilkunastu różnych procedur poprzedzających rozpoczęcie budowy. Bariera jest ponadto nadmierna liczba dokumentów, które należy uzyskać przed rozpoczęciem budowy, co objęte jest dodatkową procedurą, która w niektórych miastach trwa za długo. Podobne zastrzeżenia dotyczą zbyt długiego – zdaniem inwestorów – okresu oczekiwania na decyzje środowiskowe, brak systemu elektronicznego składania dokumentów i brak elektronicznej procedury wydawania pozwoleń na budowę oraz znaczną liczbę kontroli po zakończeniu budowy i długotrwałego procesu uzyskiwania pozwolenia na użytkowanie.

Inwestorzy upatrywali także innych barier, związanych z długotrwałymi postępowaniami sądowymi, licznymi kontrolami administracji publicznej, czy też problemami z dostawami prądu.

3. Polska gospodarka a międzynarodowe przepływy kapitału w postaci BIZ

Problemy, z którymi spotykają się przedsiębiorcy w procesie inwestowania kapitału zagranicznego w polską gospodarkę są niewątpliwie czynnikiem opóźniającym, a nawet hamującym ich decyzje. Niemniej jednak w skali Europy znaczący napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych skierowany został właśnie do Polski.

Na koniec 2015 roku skumulowany napływ netto inwestycji bezpośrednich do Polski wyniósł 50,8 mld zł. Składały się na niego reinwestycje zysków w kwocie 30,4 mld zł, napływ kapitału w formie akcji i innych udziałów kapitałowych

w wysokości 15,5 mld zł i napływ kapitału netto w postaci różnych instrumentów dłużnych wynoszący 4,9 mld zł. Co ważne, to fakt, że wartość inwestycji przewyższa sumę nakładów notowaną w poprzednich okresach (tab. 1).

W 2015 roku zagraniczne inwestycje bezpośrednie w wysokości 11,8 mld zł trafiły do podmiotów zajmujących się przetwórstwem przemysłowym, a także doradztwem w zakresie zarządzania (10,3 mld zł). W przypadku podmiotów zaangażowanych w górnictwo i wydobywanie odnotowano odpływ kapitału, związany z poniesionymi przez te podmioty stratami (ujemne reinwestycje zysków) oraz spłatą zadłużenia względem inwestorów bezpośrednich. Łącznie była to wartość $-0,3$ mld zł.

Największy napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich odnotowano z Holandii (12,0 mld PLN), Wielkiej Brytanii (10,6 mld PLN) i Niemiec (9,8 mld PLN). Dezinwestycje (wycofanie się inwestorów) miały miejsce m.in w przypadku USA ($-1,3$ mld PLN)³.

Tabela 1. Transakcje z tytułu zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Polsce w latach 2011–2015 (dane w mln zł)

Rok	Akcje i inne formy udziałów kapitałowych	Reinwestycje zysków	Instrumenty dłużne	Ogółem
2011	-805	21 572	26 417	47 184
2012	12 447	18 254	9 757	40 458
2013	-5 675	14 732	14 732	11 459
2104	13 297	25 939	5 775	45 011
2015	15 513	30 379	4 892	50 784

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [*Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w 2015 roku*, 2017: 2].

Obok danych dotyczących wielkości kapitału zaangażowanego w polską gospodarkę należy również zwrócić uwagę na udział BIZ w tworzeniu rodzimego PKB. Jak twierdzą analitycy, zaangażowani w tworzenie raportu Polityka Insight⁴, napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski w ciągu ostatnich 25 lat (do 2015 roku) wyniósł łącznie ponad 712 mld zł i spowodował zwiększenie polskiego PKB o 15,6%. Wynik ten przełożył się na zwiększenie konkurencyjności polskiej gospodarki, znacząco wpłynął na dochody obywateli oraz przyczynił się do zwiększenia wpływów budżetowych.

Autorzy opracowania odnotowują, że w strukturze branżowej napływu inwestycji dominuje przetwórstwo przemysłowe, do którego wpłynęło prawie 1/3 wszystkich zagranicznych środków. Ich udział we wzroście PKB wyniósł 17%. Na drugim miejscu znalazł się handel – 16% zaangażowanych środków z 19% udziałem we wzroście PKB. Kolejne miejsca zajmują usługi finansowe i usługi

³ <http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/publikacje/zib/zib.html> (23.06.2017)

⁴ Badanie opracowano z inicjatywy 14 międzynarodowych izb gospodarczych.

biznesowe, odpowiednio 19% i 7% napływu inwestycji przy 13% i 8% udziału we wzroście PKB (tab. 2).

Tabela 2. Napływ BIZ a struktura branżowa i udział branż we wzroście PKB w Polsce w latach 2011-2015 (dane w %)

Branża	Struktura branżowa napływu BIZ	Udział branż we wzroście PKB
Handel	16	19
Przetwórstwo przemysłowe	32	17
Usługi finansowe	19	13
Usługi biznesowe	7	8
Obsługa nieruchomości	6	7
Budownictwo	4	6
Usługi telekomunikacyjne	8	6
Pozostałe	8	24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [Czerniak, Blautch, 2017: 8–12].

Największym inwestorem zagranicznym były Niemcy (19,1% ogółu inwestycji), następnie USA (10,9%) i Francja (10,8%). Za nimi uplasowały się m.in. Wielka Brytania (6,2%), Włochy (5,7%) oraz państwa skandynawskie (5,3%). Przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym zatrudniają obecnie jedną trzecią wszystkich pracujących oraz odpowiadają za dwie trzecie eksportu. Jak wynika z analizowanego raportu w 2015 roku wszyscy zagraniczni inwestorzy reinwestowali w Polsce 30,4 mld zł, a w postaci dywidend wypłacili 28,9 mld zł [<https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematy-ka/makroekonomia/inwestycje-zagraniczne-dodaly-polsce-ponad-15-proc-pkb/>, 2017].

Należy również zauważyć, że bardzo pozytywny obraz napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Europy odnotowano w kolejnym roku kalendarzowym. W 2016 roku na naszym kontynencie ogłoszono rekordową liczbę bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Odnotowano 5 845 nowych projektów, co daje ponad 15% wzrost w porównaniu z 2015 rokiem oraz utworzono około 260 tys. (wzrost o 19%) [<http://www.ey.com/pl/pl/newsroom/news-releases/news-ey-20170530-atrakcyjnosc-inwestycyjna-polski>, 2017]⁵.

W ostatnim roku napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich do Polski jeszcze przyspieszył. Ogłoszono 256 nowych projektów BIZ. To wzrost o 21% z 211 projektów rok wcześniej, skutkujący powrotem naszego kraju do pierwszej piątki najpopularniejszych europejskich kierunków inwestycyjnych. W ramach tych inwestycji w Polsce planowano powstanie co najmniej 22 074 miejsc pracy (wzrost o 12% z 19 651 w 2015 r.), co jest drugim wynikiem w Europie. W obu kategoriach Polska okazała się niekwestionowanym liderem Europy

⁵ Analizy w badaniu BIZ obejmują tylko te projekty, które tworzą nowe jednostki produkcyjne i usługowe oraz nowe miejsca pracy. W szczególności, wyłączono inwestycje realizowane za pośrednictwem rynków kapitałowych oraz transakcje fuzji i przejęć.

Środkowo-Wschodniej [Raport EY, 2017]. Warto podkreślić, że według danych Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych (PAIiZ) obsłużyła w zeszłym roku inwestycje o wartości 1,7 mld zł, z czego 60 proc. stanowiły inwestycje podmiotów obecnych już w Polsce.

Tym samym potwierdzona została silna pozycja Polski na inwestycyjnej mapie Europy, jako kraju, który warto brać pod uwagę przy rozpoczynaniu procesu inwestycyjnego.

Zakończenie

Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych jest jednym z najważniejszych impulsów pobudzających gospodarkę. Inwestycje przyspieszają między innymi popyt konsumpcyjny i inwestycyjny, podnoszą produktywność przedsiębiorstw oraz przyczyniają się do obniżenia bezrobocia. Są też najlepszym nośnikiem nowych i wydajniejszych technologii, innowacji w kulturze korporacyjnej, a także najszybszym sposobem na włączanie krajowych podmiotów do zglobalizowanej gospodarki. Nie można również zapominać o roli BIZ, jaką pełnią we wzroście PKB i zwiększeniu dochodów budżetowych. Ich duża rola w gospodarce jest więc niepodważalna.

W polskiej gospodarce coraz ważniejsze stają się podejmowanie takich działań, których efektem byłoby pozyskiwanie nowych inwestycji, zwłaszcza w sferze technologii, know-how czy też tworzenie sprzyjającej atmosfery inwestycyjnej w sferze usług dla biznesu. Tego zadania nie można przeprowadzić bez pomocy władz państwowych i samorządowych, które muszą silniej zaangażować się w niwelowanie barier inwestycyjnych. Wskazany byłby również udział inwestorów już funkcjonujących w Polsce w procesie budowania mocniejszej pozycji w świecie międzynarodowego przepływu kapitału.

Literatura

Czerniak A., Blautch K., 2017, Co przyniosły inwestycje zagraniczne. Wpływ na gospodarkę Polski w ostatnim ćwierćwieczu, Polityka Insight, <http://ccifp.pl/wp-content/uploads/2017/03/Co-przynios%C5%82y-inwestycje-zagraniczne-20.021.pdf> (dostęp: 16.08.2017)

Fuzje i przejęcia, 2009, red. W. Frąckowiak, Wydawnictwo PWE, Warszawa

Gutowski T., 2013, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne, jako jeden z elementów konkurencyjności polskiej gospodarki*, [w:] Wpływ globalizacji i integracji na konkurencyjność nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej, red. A. Grynia, Wydział Ekonomiczno-Informatyczny w Wilnie, Uniwersytet w Białymstoku, Wilno

<http://www.ey.com/pl/pl/newsroom/news-releases/news-ey-20170530-atrakcyjnosc-inwestycyjna-polski> (dostęp: 29.07.2017)

<http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/publikacje/zib/zib.html> (dostęp: 23.06.2017)

- <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/inwestycje-zagraniczne-dodaly-polsce-ponad-15-proc-pkb/> (dostęp: 14.06.2017)
- Jaworek M., 2006, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w prywatyzacji polskiej gospodarki*, Wydawnictwo TNOiK, Toruń
- Karaszewski W., 2001, *Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce w latach 1990-1999*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń
- Bariery w napływie bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski*, 2015, Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A., Warszawa
- Report EY: *Inwestorzy ankietowani przez EY potwierdzają wysoką atrakcyjność inwestycyjną Polski*, [w:] <http://www.ey.com/pl/pl/newsroom/news-releases/news-ey-20170530-atrakcyjnoscinwestycyjna-polski> (dostęp: 17.07.2017)
- Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w 2015 roku*, https://www.nbp.pl/publikacje/zib/zib_2015_n.pdf (dostęp: 24.07.2017)

DIRECT FOREIGN INVESTMENT IN POLAND AS ONE OF THE FORM OF INTERNATIONAL FLOW OF CAPITAL

SUMMARY

Investing is one of the most important processes leading to dynamic economic development. The efficiency of investment are depending on many factors. You should to realize the existence of these factors in relation to individual economies and so develop such mechanisms, which will result in accelerating the process of investing. The article is attempted to analyze the factors affecting the acquisition foreign direct investment in Poland. Author also analyzed the FDI realized in Poland, wrote about FDI's barriers and give some action for the economy's growth.

Keywords: foreign direct investment, barriers, economic development, economic growth, investment attractiveness.